

Prirgodopisno - natoroznansko polje.

Kavčuk.

Kavčuk (prožna smola ali guma) se pridobiva iz mlečnega soka, katerega imajo mnoge rastline v vročih krajih Amerike, Azije in Afrike prav obilo v sebi. Take rastline štejemó v vrsto mlečkov (Euphorbiaceae in koprivnic (Urticaceae). Najboljši kavčuk, ki dohaja k nam v kupčijo, prireja se iz kavčukovca (*Siphonia elastica*), necega drevesa, ki raste na Brazilskem v južnej Ameriki. Pridobivanje

kavčuka (prožne smole) je malo ne povsod jednako. Dotično drevo se namreč nareže z ostrim železnim orodjem, a pod zaréze se postavijo pripravne lončene posode, v katere se mlečni sok (mlečec) nabira. Od 20 dreves se dohoda po 1 liter tacega soka; od starejših se ga bajé dobi več nego od mladih dreves. Iz korenin tacih dreves (*Siphonia*) teče smola večkrat v močvirno zemljo ter se ondu strdí v neko umazano-belo, gobasto, prožno tvarino, katero Amerikanci podelajo za zamaške pri steklenicah ali jo pa med ognjem držé izpremené v tako imenovani črni kavčuk. Zaradi velike prožnosti rabijo kavčuk posebno pri izdelovanji nepremočne robe in tkanin, kakeršne je začel prvi izdelovati neki Macintosh na Angleškem. V ta namen se kavčuk raztopí v hlapnem kotranovem olji, ki se pri izdelovanji svetečega plina po strani dohiva. Ker pa za nekoliko časa smola tkanino vso prešine, zatorej so ljudje kavčukove tkanine malo ne popolnem opustili. A fabrikacija s kavčukom je dohila neizmerno važnost ter se je zeló hitro razširila od óne dóbe, ko se je našlo, da nekoliko pridejanega žvepla daje kavčuku večjo prožnost, ki se tudi na mrazu ne izpremeni. Dá, še več! Ako kavčuk, žveplo in gutaperčo mešamo v raznih razmerah, dohimo tvarine razne trdote in vítkosti, tvarine, ki se dadó izdelovati kakor les in rog, ali pa kakor koža in úsnije.

Ni nam mogoče naštetí vseh ónih različnih izdelkov, ki se napravljajo iz kavčuka. Mnogo, mnogo let ga niso imeli za drugo rabo nego za brisanje tega, kar se je s svinčnikom (olovko) na papir napisalo ali narisalo. A dandenes ga skoraj ní izdelka človeških rok, pri katerem bi ne potrebovali kavčuka. Komu niso znane kavčukove níti v porabo različnih tkanin, posebno hlačnikov in pasov; čevlji od gume so užé davno po vsem svetu znani; mečki (žoge), s katerimi se tako radi igrate so od gume (kavčuka); zračne blazine in blazinice so tudi od kavčuka; majhene in velike ceví od kavčuka so nam v mnogotero rabo; brusila za britve in še mnogo drugih stvari je iz te koristne prožne smole, kí teče iz raznih dreves, rastócih po vročih krajih daljne Azije in Amerike.

I. Tomšič.